

VEREENVOUDIGING VAN DE MORPHOLOGISCH-HAEMATOLOGISCHE
TERMINOLOGIE.

Verkortingen bij de aanduiding van maatschappijen, tentoonstellingen, colleges, enz., wier namen in den volledigen vorm te „langademig” zijn, is, mag ik wel zeggen, tot een mode geworden. Met al de nadeelen aan een mode eigen, inzonderheid met die der overdrijving. Meestal kennen slechts weinige ingewijden den juisten zin van het op zich zelf zinloos neologisme. Naar ik meen, is dit gebruik afkomstig uit het land van de menschen, wier credo heet te zijn: „time is money”, overigens ook het land van het „weekend” en de „three eights” en van JOHN RUSKIN, die de eigenlijk voor de hand liggende vraag heeft opgeworpen: is de tijd dan zóó weinig waard? In Engeland omvat deze kromtaal ook het gebied der titels en zodoende is het begrijpelijk noodig geworden, dat er voor deze taal weer eigen lexica noodig zijn. Intusschen kan het schijnen, dat deze neiging van een jonger datum is, dan werkelijk het geval is. Levendig toch herinneren deze zinlooze woorden aan de praktijk der oude Joodsche grammatici, die als hulpmiddel bij het leeren van het Hebreewsch een aantal zoogenaamde voces memoriales hebben opgesteld, die in het algemeen eveneens zinlooze woorden zijn. Deze zijn toch ontstaan uit de in de volgorde van het alfabet gerangschikte letters (medeklinkers), welke door een of andere gemeenschappelijke eigenschap gekenmerkt zijn, terwijl tusschen die letters, om de uitsprekbaarheid te scheppen, willekeurige vokalen gedacht zijn. In dien zin kan men dan in dit verband zeggen met de Prediker (I, 9), dat er niets nieuws onder de zon is.

Ik ben geenszins voornemens in het volgende een poging te wagen om het aantal, slechts voor een kleinen kring begrijpelijke termen te vergrooten. Wij hebben echter in de dagelijks voorkomende en in de praktijk van elken geneeskundige ingrijpende termen der haematologie woorden, die, zonder dat zij aan duidelijkheid verliezen, van hun langademigheid kunnen ontdaan worden. In de eerste plaats is hierbij daarvoor te waken, dat historisch verkregen rechten geëerbiedigd worden. Tegenover deze eerbiediging treedt de vraag, of een bepaalde naam oorspronkelijk wel terecht of ten onrechte gegeven is, op den achtergrond, zoomede of die zinrijk dan wel zinloos is. TÜRCK foetert, en ik denk: niet ten onrechte, tegen PAPPENHEIM over den naam: monocytën, door deze gegeven aan de mononucleaire (ik schrijf zoo'n barbarisme zonder blikken of blozen, omdat ik meen, dat wij ons in de *terminologie* bewust boven alle taalregels mogen stellen, wat — moge ik dit zeggen om misverstand te voorkomen — heel wat anders is dan deze regels niet te kennen en dan ook in onze gewone schriften daarvan de meest ontstellende staaltjes te geven), ik zeg dan, mononucleaire leucocytën. Dat foeteren heeft niet belet dat deze naam algemeen ingang gevonden heeft, naar ik vermoed ten gevolge van een zekere pakkende kortheid. Deze ervaring wijst den weg aan, welker bewandeling mogelijk tot slagen leidt. Laat ik mijn gedachte aan een voorbeeld toelichten en laat ik daartoe kiezen het woord: erythrocyt. Waarom niet het kortere chromocyt? Dit is korter en — juister. Immers wisselt de kleur van het roode bloedlichaampje en met even veel (even weinig) recht zou men van phoenikocoeocyt of pyrocyt kunnen gaan praten. Bovendien omvat het kortere woord van zelf ook de violette, bruine, groene en blauwe broeders van sommige ongewervelde dieren. Om voor dat alles nu — niet zoo moeilijk! — een Grieksch lexicon te plunderen loont de moeite niet. En als wij nu door het af en toe aantrekken van zoo'n chitoontje konden bereiken, dat de lui geloofden, dat wij allemaal in het Grieksch geconfijt waren, dan was het nog wat anders. Maar een goede lommerd geeft daarvoor geen geld. Dus: chromocyt. Nu nog een stap verder: chromo, en verder geen nieuws. En waar nu om jeugdige vormen aan te duiden het achtervoegsel „blast” in gebruik is: chromoblast. De groote vormen, als hebbende een bijzondere beteekenis, blijven natuurlijk: megaloblasten. Nu onze „witte” vrienden. Of dat woord „wit” nu „eigenlijk” onjuist is en „kleurloos” zou moeten luiden, die schoolmeesterij raakt bij een eerbiediging van het historische onze koude kleeren niet. Dus kort en bondig: leuko's, en verder weer geen nieuws. In dezen gedachtengang doorredeneerend: neutro's, lympho's, eosino's, baso's en thrombo's (voor de plaatjes).

Om aan te geven, dat er een overmaat bestaat, is algemeen het toevoegsel „ose” in gebruik. Daarom kloek gesproken van leukose met, bijv., relatieve monose of neutrose. Bij de thromboeyten kan dit niet, omdat het woord „thrombose” nu eenmaal voor iets geheel anders in gebruik is. Het woord „thrombocytose” blijft dus onaangetaast. Het sierlijke praefix „hyper” kan echter ook hier met voordeel gemist worden. En als nu iemand mij gebrek aan consequentie verwijt, dan kan ik hem alleen antwoorden, dat ik die deugd in praktische dingen als heel gevaarlijk meen te moeten beschouwen. Voor het achtervoegsel „penie” geldt geheel hetzelfde. Dus: leukopenie, thrombopenie, neutropenie, enz. De begrippen „absoluut” (d.i. vergeleken met het normale cijfer) en „relatief” (d.i. de aantallen in procenten bij de verschillende leuko’s ten opzichte van het totaal, wederom vergeleken met het normale) blijven natuurlijk onaangetaast, zoodat wij bijv. de mogelijkheid van absolute monose met relatieve monopenie niet verliezen. Voor de chromo’s geldt hetzelfde, dus chromose en chromopenie, al is vooruit te zien, dat de term „anaemie”, zij deze nog zoo onjuist, voor het laatste zich wel zal handhaven. Maar weg met „polycythaemie, erythraemie, polyglobulie” en de heeren VAQUEZ en GAISBÖCK mogen tevreden zijn met het kortere, juistere en meer pakkende „chromose”. Er zou, dunkt mij, niets tegen zijn om ook van haemoglobinese en van haemoglobino-penie te spreken. Maar uit het langademige komt men daarmee niet uit.

Haarlem, 11 November 1923.

G. C. VAN WALSEM.

BERICHTEN.

B U I T E N L A N D .

ROME. — **Pro Leprosis.** Prof. VINCENZO D’AMATO bericht in *The Lancet* van 3 November, dat de dermatologische afdeeling van de universiteit te Rome een organisatie tot stand heeft gebracht tot steun van de zendelingen die, over de wereld verspreid, hulp verleen en aan de melaatschen. De organisatie maakt deel uit van het internationaal ondersteuningswerk van de Orde der Franciscanen. D’AMATO doet een beroep op de vrijgevigheid van allen, die wat kunnen missen, en op de kennis en het medegevoel der geneeskundigen, die het best kunnen waardeeren wat te midden der uitgebannen wordt verricht en geofferd door de mannen en vrouwen, die voor hen de beschaafde wereld hebben verlaten. Hij vraagt de geneeskundigen, die het werk willen steunen, hun naam aan hem op te geven (Via Cesare Battisti, 133), en hem hun denkbeelden en raadgevingen over en voor het doel te willen mededeelen, alsook hetgeen zij ter bevordering daarvan zelf wenschen te doen. Ook voor toezending van artikelen over het onderwerp houdt hij zich aanbevolen.

LONDEN. — **Periodiek onderzoek van verzekerden.** Door een groot aantal geneeskundige en andere vertegenwoordigers van levensverzekering-maatschappijen is te Londen een vergadering gehouden ter bespreking van de wenschelijkheid van periodiek onderzoek naar de gezondheid van de verzekerden. De tanden, zoo werd opgemerkt, laat men wel geregeld nakijken, voor de gezondheid van het geheele lichaam schijnt men de noodzakelijkheid van zulk een voorzorg nog niet noodig te vinden. Terwijl werd erkend, dat èn het levensverzekeringsbedrijf, èn het publiek, èn de artsen bij de instelling van een periodiek onderzoek belang hebben, werd betwijfeld, of het levensverzekeringsbedrijf in staat was, alleen de kosten daarvoor te dragen. Daartegenover werd opgemerkt, dat het op doelmatige en zuinige wijze kon gebeuren, door in verschillende steden inrichtingen voor geneeskundig onderzoek te openen (*Lancet*, 3 November).

ZÜRICH. — **Gedwongen herinenting.** De gezondheidsdienst van Zürich heeft op grond van besluiten van den bondsraad en den regeeringsraad de bevolking bekend gemaakt, „dat de stad Zürich door de heerschende pokken-